

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік 12 р. ав.
на пів року 6 р. ав.
на чверть року 3 р. ав.
на місяць 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік 20 рублів
або 40 франків
на пів року 10 рублів
або 20 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділь і руских свят о год. 6-ій пополудні.
Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 5 ул. Ліндого. — Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Марков і «Дѣло»

На статью «Дѣла» (ч. 61) під заголовком: «Послідня дошка ратунку», написану в обороні «Просьвіти», а звернену проти «москвофільського штабу» зволив відповісти «Галічанін» в виданю з 7. цвітня.

Як звісно, розходилося «Дѣлови» в згаданій статі головню о се, що «Галічанін» і «Русское Слово» мимо консолідаційного договору в цілїм рядї статей оклеветували товариство «Просьвіти» перед рускою інтелігенцією і селянством і сим підривали повагу і діяльність товариства в краю. Оба ті органи москвофільської праси вмовляли в руску суспільність систематично, що «Просьвіта», завівши в своїх видавництвах фонетичну правопись (ухвалою загальних зборів з 1. лютого 1898 р.), зрадила руску справу, продала руску азбуку за запомогу соймову і підчинилась під контролю краєвого виділу. «Дѣло» закінчило свою статью на адресу «москвофільського штабу» словами: «Як хто безмисльними національними «убіжденіями» (розумій: москвофільським ренегатством) каламутить згуду (розумій: згуду консолідаційну), то проч з ним, за двері з нашої хати!»

Ся статья діймила дуже г. Маркова. І здає ся, що він сам зволив взяти за перо, щоби натерти чуба «Дѣлови», а відтак і сказати редакції, як треба розуміти консолідацію і чого «народовці» мають надіятись на будуче від «русско-народної» партії, с. е. від москвофілів.

«Я довгий час був вдоволений з «Дѣла». Оно «велось безупречно», так, що не треба було давати ему ніяких «наставлень». З своєї сторони я «избігал» все, що могло би розрушити консолідацію, під котрою «сінью» кріпла народна жизнь(?). Але «Дѣло» зле зрозуміло суть консолідації. Оно думало, що ми і наші общества зре-

кли ся своїх національних та політичних «убіжденій». Ні! Ми «русско-народна» партия сконсолідовали ся з «народовецкою» лише на те, щоби «зглаживати занадто різькі противоположности», але впрочім ми застерегли собі повну свободу. «Дѣло» — на жаль — зрозуміло, що ми вже скаптульовали. Ні! Нам вільно і дальше ширити наше москвофільство та ренегатство, деморалізувати молодіж, кпити собі з українсько-рускої ідеї, безчестити Шевченка та Федьковича, уважати сепаратизм малоруской за інтригу польську, кидати підозріння та клевети на весь табор народовецький і рити під народовецькими товариствами. «Дѣло» в блудї, наколи каже, що консолідація зобов'язує нас до спільного труду на полях політичній та економічній. Де кум, а де коровай! Ми будемо і дальше виступати проти народовців так, як нам схоче ся. На разі ударяємо лише на фонетику, бо знаємо, що се має свій успіх. Нічого так не боїть ся наша архаїчна «твердь», як тої клятої фонетики. Як ми обридимо їй фонетику, то «твердь» не розьме до рук ніякої рускої книжки чи то «Просьвіти», чи товариства ім. Шевченка, чи других руских видавництв. Она не полюбить живого руского літературного язика, а полишить ся при нашій «паламарщині», що є переходовим мостом до літературного «об'єдиненія», почім прийде і «об'єдиненіє» політичне та релігійне. «Русское Слово» робить те саме між селянством. Як напише селянинови, що «Просьвіта» запродалась Ляхам, що Шевченко був собі простим паницею а Федькович кримінальником, то се буде мати свій ефект. Ми так лише розуміємо консолідацію, щоби нам вільно було народовців ганьбити як послїдню сволоч, а ви, народовці, щоби мовчали. «Дѣло» без потреби «розсипалось» на нас в статі «Послідня дошка ратунку». Оно каже нам: «вон з хати!» Се «вон» пригадує нам сло-

ва пок. кардинала, сказані в соїмі до Антоневица. А крик «Дѣла» на нас, се лайка «ізвоциков і перекупок». Се «біснованія» з ери «політичного лгуна» гр. Каз. Баденього. Ось бачите самі, як ми уміємо ваші слова викручувати на нашу користь. Ми потребуємо лише згадати про «нову еру», а суспільність дасть нам правду, а не вам. Ми впрочім не виступаємо проти «Просьвіти» яко товариства. Ми виступаємо лише і будемо виступати проти фонетики в виданях «Просьвіти». Ми-ж хитрі, а ви? Ви...

Марков не докінчив. Розуміє ся, що притім не забув Марков сказати своїм читателям, що статью «Дѣла» похвалив новокурсний «Руслан» і Адам Креховецький в «Czas-і». Сим сказав він більше, ніж написав, бо в тій похвалі міститься ціла вязанка підозрінь на табор народовців. Адам Креховецький похвалив «Дѣло» — значить одно, що «Дѣло» продалось Ляхам, Єзуїтам, правительству і т. д., та що лише москвофіли, то «настояща, независима, корінна, історична Русь».

Чи «Дѣло» зрозуміє ту проповідь Маркова та чи покає ся — побачимо. Боїмо ся лише, щоби оно не сказало собі: ще лише дрібний дощик покропив моє личко...

З поля політичного.

Праса вімецка розійшла ся в своїх поглядах на політику лівниці. Частина стоїть на стороні радикалів, друга стала тверезїше дивитись на цілу сю комедию. І так протестує, приміром, Reichspost проти тайности конференції менерів лівниці, що зібралась нині у Відні. Яку стійність — питає Reichspost — можуть мати ухвали сеї конференції, наколи вімецький нарід не дізнасть ся про сеї ухвали і їх не одобрить? Хочете тим відняти гр. Тунови підставу до пе-

Беата і Гальшка

історична трагедія в 5 актах
з другої половини XVI. віку
Льва Лопатинського.

(Дальше.)

Акт V.

На Острові; — комната 1-го акту. — В куті ікона з горючою лампадкою, на боці столик, закритий паперами.

СЦЕНА I.

Гальшка і Василь.

Гальшка (іде на зустріч входячому Василеві). Ах, ви недобрі стрію, уже від місяця не писали нічого!

Василь. Се замість подяки, що я сам прихав (обнимають ся). Не засипляв я справи матери, вір мені, але против Ласкому трудно було що переперти.

Гальшка. Ну, тепер вже Лаский безсильний.

Василь. Правда, за твоїм впливом кинули на того авантюрищика баніцію і він мусить емігрувати з краю.

Гальшка. У мене є власноручний лист матери. Як она описує свою нужду! Аж страшно

читати! (шукає на столику, говорить зворушено) Лаский запер є в підземній вязиці, зі стін спливає струями вогкість, одно віконце з коритаря, через него подають їсти. За весь час там не ступив ніхто ногою, ніхто не замітав, не чистив, бо той нелюд замкнув залізні двері, забрав ключі з собою і більше не показав ся на замку (дає лист).

Василь (читає). Лист писаний рознущеною саджою, а має силу жарючої головні.

Гальшка. Тимчасом приготую несподіванку, котру обіцяли вам, як рішиться заняти ся долею матери (кляче, входить Осип). Осипе, підду до моєї спальні, там на столику лежать папери, — знаєш котрі? (Осип заперечує) ну, стрівай, я сама принесу (відходить).

СЦЕНА II.

Василь і Осип.

Василь. Слухай, Осипе! — Добре, що ти навинув ся. Я маю поговорити з тобою дещо важного.

Осип. Що вельможний князь розкажуть?

Василь. Не розкажу, не розкажу, а маю дещо розпитатись. Слухай, старий, чи тут не заїздять коли до вас хто на замок?

Осип. Хтож би мав заїздити, вельможний князю?

Василь. От так, може які молоді люди, може які женихи?

Осип. Якеж би у нас женихам діло?

Василь. Якто, яке діло? Я сам привезу сюди жениха.

Осип. Та для кого тут на замку жениха треба?

Василь. От не питай ся так глупо, а слухай на розум. Твоя княгиня ще з сего світа, не з того, їй не ма чого чахнути самій, як билині. Я привезу їй жениха, що за ним і день їй стане милїшій і нічка цікавіша.

Осип. Та воно би не зле... я і сам нераз так передумовав. Але де, де... наші княгиня і гадкою туди не залітають.

Василь. Нині буду говорив про те з княгинею. А і ти: ходиш біля них, так нагадай інколи про женитьбу! Як я буду сватом, то не бій ся, піде! А ще за свояка, за рідню: повинна піти, єї обовязком піти, щоби маетки не марнували ся, а прийшли назад до родини.

Осип. Правда, що так належало би ся. Родина потерпіла чимало. Так що, коли княгиня ніяк не можуть забути покійного князя Дмитрия. Світло остьут (показує на образ) горить день і ніч, а княгиня частенько заливають ся сльозами, згадуючи у молитвах їх праведну душу.

реговорів з вами? Таж до переговорів ніхто вас не кличе ще, а як покличе, то тоді буде час сказати: не підемо.

N. fr. Presse наводить на память лівниці слова Бісмарка, сказані Німцям в 80-их роках. Зелізний канцлер заявив тоді: Дехто з вас (Німців) хотів би німецькі провінції Австрії сполучити з Німеччиною. Щож вийшло би з того? Ми зискали би 8 мільонів Німців, а 20 мільонів Славян відчужили би собі. Істнованє Австрії є для Німеччини konieczністю. Хтож стане в нашій обороні на случай, як Россия подасть руку Франції проти нас? Католицкі австрійські Німці, вийшовши до німецького парламенту, скріпили би лише католицкий наш центр. А і Берлин мусів би упасти, бо Відень під зглядом географічним лучше положений. Реальний політик не може бажати такого державно-політичного перевороту у внутрі Європи.

Сказанє Леміша, що він на віденській конференції буде лише як «кібіц» наглядати, щоби другі менери лівниці «не грала фальшиво», викликало малу бурю в таборі антисемітів, поступовців і консервативних. Дехто хотів Леміша потягнути до відвічальности і навіть виключити з конференції. Однакож імовірно, що се була лише буря в шклянці води. Націонал Леміш має за собою могучого Шенерера.

Буковинський сойм ухвалив бюджет. На покритє недоборів ухвалено 42 кр. додатків краєвих від безпосередних податків.

Переговори між Катрайном а тирольськими Італіянами розбились. Катрайн годив ся вже на заведенє національних курій в тирольськїм соймї, Італіяні однакож домагали ся крім того подїлу бюджету краєвого. В виду того італіяньскї послї не являть ся в соймї.

В горичкїм соймї, що збере ся 15. цвїтня, не буде також гаразду. Там зложив достоїнство маршалка і мандат посольскїй гр. Франц Коронїні. Коронїні був неутральним послом. На его місце вийшов з вибору Італіянець, через що Італіяні зискали перевагу в соймї над Словінцями о один голос. Досї штрайкували послї італіяньскї і декомплєтували сойм, не хотячи ухвалити краєвого шкільного фонду. Тепер заносить ся на абстиненцію словінськїх послів.

Праска Politik з 6. цвїтня принесла передову статью, в котрій сказано, що теперішня парламентарна більшість не порушить в нічїм дуалїстичного устрою монархії та що національна політика в Долїтавшинї не грізна Мадярам і їх централїстичній політиці. Словаки, хоч би як розвинулись національно, не натворять Мадярам стїлько лиха, скїлько пронагований лівницею вангерманїзм. До сего додає Politik, що в Австрії під теперішню хвилю ніхто не думає на серію про федералїзм. Можливе лише, що

в виду внутрішнього хаосу треба буде вернути до жовтревного дїпльому з 1860 р.

O-deutsche Rundschau рада тому, що націонали німецькі на 10. цвїтня заповили збори своєї президії клубової у Відни. На зборах сих порішить ся, яке становище займуть націонали до тайних ухвал конференції всеї лівниці.

Вісти з України.

Наш дописувач з Харкова прислав нам мовби справозданє зі справи, що виправді не доторкає якось загальнїшого питання, бо ходить в нїй о просте убийство і виданий приговор в тїй справі, але ціла річ кидає сьвітло на стан російського судівництва і на устрій так званих судів судової палати з сословними представителями.

Тому поміщаємо сю допис в цілости:

Харьків, дня 3. цвїтня 1899.

Позавчора оце у нас судом судової палати з сословними представителями закінчили карне діло про братів Скитських. Це діло взагалї, а поклад позавчорашний названого суду збаламутив до краю Харьків і Полтаву.

Перше, ніж говорити про саме діло, я повинен дещо сказати про суд судової палати з сословними представителями. Це суд постановлений у Россїї недавно і під його піднадають всі карні діла, які дотикають ся взагалї до уряду хоч чїм небудь, або-ж сотворенї ким небудь проти урядовців, або-ж і кому небудь урядовцями. Самий суд складаєть ся з членів судової палати, з містового голови губернського, з губернського шляхотського маршалка (предводитель дворянства), з губернатора, або його помічника і з волостного старшини. Цей суд видає себе дуже лихим, немилосерним. Наприклад у харьківському судї не було ще прикладу, щоб кого виправдали. Хто тільки під той суд попадеть ся, то вже всі знають, що от то там йому й аминь. Треба ще сказати, що поклад цего суда вже безапеляційний і тільки хїба коли не видержанї ним деякі значні формальности, то тоді тільки сенат має право передати діло до новго составу такогуж суду. Як тільки постановили таку форму суду, так він зараз у нас у Харькові і визначив ся славою на всю імперію. Перве діло об начальниковї почтово-телегр. контори, у якого зі скринї вкрадено 10.000 руб. й його засуджено у Сибір, буцім-то він сам вкрав, але на другий день засуду почтиліон, на якого і не сподївали ся, загуляв ся по скверних місцях дуже шумливо, звернув на себе увагу поліції, його пїймали і він повинив ся. Потім знов цей-же суд засудив одного божевільного, про якого 5 професорів на судї казали, що він божевільний, — але суд

не повірив тому і засудив його на каторгу. Він на другий день у тюрмі почав таке витворяти, що його хоча, не хоча, а повинні були замїсть каторги відвести у лічебницю. Та й богато так. Тепер оце про братів Скитських.

У 1887 р. літом убито в день секретаря полтавської духовної консисторії Комарова, коли він йшов до себе на дачу з уряду. Його заволочено потім геть у куці проліску від дороги, де його й знайшли з мотузком на шиї. Це була людина з академії, жонатий він був на якїйсь родаччі поміщика Побідоносцева Саблера. Коли він наступив своє місце у Полтаві, то швидко прогнав з консисторії сливе 40 урядовців. Гострив він зуби і на братів Скитських, робив їм богацько неприємностей, особливо старшому, але той все стерплював, інколи тільки декому жалив ся на ті утиски і Комаров не мав змоги нічого йому поробити. Скитський старший Степан, був казначеем (касиером) консисторії. Людина задля всіх Полтавців дуже симпатична, гарна, релїгїйна і що-до уряду, то законник великий. Нераз архирей девчому з ним радив ся, а коли Комаров їхав куди небудь, то Скитський лишав ся за його діло робити. Меньчий брат Скитського був простим переписчиком те-ж у консисторії. Того дня, як убито Комарова, брати Скитські ходили собі купати ся й ловлячи там раки, подрапали собі руки. На них пустила перву поголоску жінка убитого Комарова. Полїція до них присїкала ся, побачила руки подрапані і заарештувала їх, буцім вони вбили Комарова за те, що той їх притискував. Доказів ніяких не найшли. Богацько людей посьвідчило (аж більше 80 сьвідків), що його бачили ледві не цілий день то там, то там у Полтаві й полтавський суд торк оправдав їх. Прокурор судової харьківської палати залишив ся незадоволенним таким випадком і причепивши ся до якоїсь формальности, через сенат добив ся пересудити діло у Харькові. Забороняти Скитських окрім містових, двох карних найкращих заступників, які без усякої користи побрали ся власне до того, приїхав ще з Петербурга знаменитий борець адвокатури п. Корабчевський і теж по власному бажанстві, без користи. Полтавський архирей Іларіон прийшов, яко сьвідок, до суду. Діло вело ся 4 дні. Доказів знов не було ніяких. Велика більшість сьвідків тільки хвалили Скитських. На судї виявилась велика неохайність слідства, яке напало тільки на Скитських, занехавши все останне. Але богацько де чого було такого, що треба-б було звернути увагу. Наприклад рівночасно хтось приїхав до Полтави, застановив ся у гостинниці, й у день убийства Комарова пропав, залишивши навіть свій чамайдан з усім, що в йому. І хто той був, відкіля приїхав і де дїв ся, ніхто не знає, та й не цікавили ся.

Василь. Все лихо, що було, склало ся через стару княгиню; а тут знов незадовго приїджає княгиня Беата.

Осип (радієно). Старі княгиня? Хто казав таке?

Василь. Я кажу, старий дурню! От, от тільки що не видко.

Осип. Ой, тож то у нас радість буде! Дивїть, тай нашї княгиня нї парою з уст, як би нігде нічо не сталося!

Василь. Слухай сюди, не беленди як на мукках. Стара приїде і знов начне по своєму рядити. Отже треба, щоби молода княгиня мала когось, хто би був головою дома. Того я й приїхав. — Княгиня не знає нічо про поворот матери, а я хочу їй зробити радієну несподїванку. Дятого вишли легкого гінця, щоби принїс язика — они вже мусять бути недалеко Острова (Осип відходить).

СЦЕНА III.

Василь і Гальшка.

Гальшка (вертає з паперами). Передовсім хочу тепер вишловити мою обїцянку, дорогий стрію, що я вам прирекла, як займете ся долею матери...

Василь (перебиваючи). Передовсім ще одна поважна справа. Остав, Галю, ті милї несподїванки на потому. Скажи менї, дорога Галю, так по щирости, чи ти чуєш ся щасливою в теперїшнім своїм житю?

Гальшка (горячо). Маю ціль перед собою, щоби уратувати мою дорогу матір, стараю ся для неї, для неї посьвятила усі сили, цілу свою душу і в тім мое щастє.

Василь. Чи для тебе вистарчає те, що ти робиш для других?

Гальшка. Яж роблю се і задля себе самої (пристрастно). Хочу спасти мою матір, хочу опікувати ся нею, хочу, щоби раз я стала когось підпорою, щоби раз я була для когось житочною, необходимою, щоби сама себе переконала о своїй вартости. Все зниділо, чого дїткнула ся моя несємїла рука, кожний падав в обнятя предвчасної смертї, хто сягнув по мою нещасну особу — бодай для одной матери хочу принести щастя на шхилку єї літ.

Василь. Та вона вже може надто привикла до свого безталаня... може і не зумів вже відчутї того щастя, що ти для неї приготуєш?

Гальшка. Навіть як би мати не хотїла, відцурала ся житя, зрєкла ся свободи, я не відступила би від свого заміру... я, я примусила би матір жити для мене, потребувати мене і бути менї вдячною.

Василь. Але мати вже стара, немїчна, а ми всі далеко від тебе. А ти хотїла би прецінь мати когось, щоби тебе притулив з любовю до груди, розвіяв твою самотність.

Гальшка. Не розумію вас, стрію: чи ви не звертаєте річ на жениханє?

Василь. А хоть би і так! Скажу тобі отвер-

то, що маю на приміті особу, мов дїбрана пара до тебе, і таки свїй, з родини... Ти цікава, хто се такий?

Гальшка (усьміхавсь). Цїлком нї, стрію. Мою цікавість я шлю перед сею іконою далеко, аж на той сьвіт. Пошануйте мій смуток, стрію, і увільніть на завсїгди від всяких женихань.

Василь. На когуж спадуть твої маєтности? Се спільне добро родини. Уже раз мало не пропало в руках Лаского, а тепер...

Гальшка (зі смутком). Чому говорите, стрію, про моє подружє, коли вам ходить о родинний маєток? Яж знаю, що ніхто не добиває ся о Гальшку, але о спадщину Острожську. Оттут є в записках весь мій маєток, на котрім я доживоте для себе і для матери, застерїгаю, а впрочїм узнаю традиційні претенсії родини і передаю отсим письмом у вашу власність, яко голови роду Острожських. Се є ся несподїванка, яку я хотїла вам зготовити.

Василь (ревно). Гальшко, моя дорога Гальшко, ходи, най тебе пригорну до груди! Ти правдива кров із кровї і кість із кости великого Острожского роду.

(Далї буде).

Всі загалом були певні, що Скитських не можна осудити й всіх, як обухом оголошено, коли оголошено, що обох на 12 літ каторги заслали. Такий поклад позавчора суд виніс об другій годині вночі. Не дивлячи ся на те, велике товпище людей стояло, дожидаючи ся на улиці перед дворцем суду. В суд пускали тільки по білетам і то не більше 40 персон, що найбільше жінок судовців.

Коли товпище почуло результат, то шумлява неказана підняла ся. Начали свистати кождому, хто виходив з суду у формі судців. Ввесь Харків взагалі сколотив ся таким випадком, а Полтава, то й казати нічого. У Скитського старшого жінка і дитина, а без ніякої-ж змоги до життя і зараз би з голоду опухли, як би не добрі люди проговорували були. От таке то. От такий суд! Від сьвятійшого синоду обер-прокуратором Побідоносцевим присланий був якийсь урядовець спеціально на суді мати присутність. Звичайно богацько дехто прямицьво таки у душоубстві жінку Коморова підозривав. Дехто богацько наводить на те, але хто його знає! — Тільки й я певен, що не Скитські винні, а винали вони жертвою припадку і безоглядности суду.

Безлатність органів Райфайзенівських кас з виїмкою касиєра

або ренданта, ніхто з членів органів заряджуваних діловодством спілки не побірає жадної винагороди в грошах; всі сповняють свої обовязки кеначе почетний уряд. Тота Райфайзенюм безусловно поставлена засада є з многих сторін сильно атакованою. Головний закид містить ся в тім погляді, що тільки праця відповідно винагороджена є успішна, бо лише тоді можна домагати ся старанного і регулярного сповнювання обовязків. Хто з ласки працює, не працює витревало і совістно. Райфайзен і приятелі єго системи не позістали довжними, щоб відповісти. Всякої винагороди за сповнюване чинностей адміністраційних праця членів не є зовсім позбавлена. За свої труди одержують они нагороду в почуті власного задоволення, що прикладають руку в цілі улєкшення долі своїм братам і що заслугоють тим на вдяку і признає, а тим самим своє поважанє підносять. Нічо не вартуючою є она для людей, не спосібних до ствердження ділами християньскої любви ближнього, а де сего почути нема, там спілка ніколи не може користно ділати і розвинути ся, хотїй би мала запевнені иньші услїва біту. Справді, що пересадним надужитєм було би приноровленє сєї засади тоді, коли би чинности органів завідуючих абсорбували много часу і стояли би много труду. Але належить приглянутись ближше річи, а в иньшій представити ся сьвітлі. Інтерес спілки ограничений на малий округ діяльности, з невеликим числом членів, не є широким і вимагаючим посьвяченя довшої праці зі сторони членів органів завідуючих. А щож учить в тім взгляді досьвід? Возьмім приміром ва увагу десять спілок, то покаже ся, що число позичок, через поодинокую спілку признаних, виносить від 37 до 92, пересєчно 64 позичок. Сума відбутих засідань протягом року через заряд, виносить 26 до 52. Рада надзираюча потребує протягом року 4 до 8 засідань. Не суть сє проте чинности, що вимагають осібного платного урядничого персоналу, винагорода грошева, если ся єї дає, може бути незначною, а така мє може становити достаточного товчка до ревшійшої праці. Передовеїм однак не була би в силі заступити сего товчка, що пливе з почутя обовязку християньскої любви ближнього. Противно в услївах, в яких ділають спілки Райфайзенівські, грошева винагорода, признава членам заряду і Раді надзираючій, могла би викликати умні наслідки — і то зарівно винагорода в формі певсїї, як особливо в формі тантієм по приміру товариств задаткових. Повстав би тоді напрям, щоби незначну винагороду побільшати як найбільше через розширенє інтересу спілки, а тоді недосить розсудне і оглядне поштупованє пістїло би ся загроженєм безпеченьства розжиченах фондів і служило би до непотрібного або навіть шкідного задовжуваня ся членів спілки, до відбору кредитови уділеному через спілку, тої ціхи, яку завсєгди по-

винен заховати, то є служити дійствій потребі і продукції.

О скілько має місце властива слушність і конечність відповідної грошевої винагороди за сповнюване чинностей, належачих до спілки, де проте безплатна праця могла би статись надуживанєм засади християньскої і горожаньскої любви ближнього і жертвенности — там Райфайзен зовсїм не перечить такої винагороди. Відносить ся сє іменно до праці ренданта або касиєра, на котрім головно тяжить тягар маніпуляцій касової і всяких секретарских чинностей заряду (кореспонденцій, протоколів, справоздань і т. и.). Обставину сю часто поминають противники системи Райфайзена, застановляючись над квестією винагорода за чинности, сповнювані членами органів завідуючих і не увзглядняють зовсїм важного виїмку що до ренданта.

Тимчасом стан річи основно зміняє ся, коли єї не представимо в формі так загално взятого закиду, як сє звичайно лучавсь, але ясно і правдиво.

Признаючи касиєрови за єго працю грошеву винагороду, кладе однак Райфайзен на сє велику вагу, щоби в жаднім случаю ся винагорода не була тантіємю, але платнею з гори ояначеною через загалні збори. Тантіємю бо могли би у касиєра збудити покуси до пресїї в цілі розширеня впливів інтересу спілки, ціною безпеченьства фондів оборотових і без очевидної потреби, щоби лишень спілці приспорити жерел, побільшаючих доходи і зиски, від котрих виміряє ся тантієму. Крім сего хотїчи зменшити вплив ренданта на постанови заряду, особливо в справі позичок, позволяє вправді Райфайзен єму, щоб брав участь в засіданях заряду, де єго голос дорадчий може доставити цїнних і конечних пояснень, але не признає права до голосованя.

Що описана організація властей, завідуючих інтересами спілки, відповідає їх цілі, услївам і обсягови діланя, того мав Райфайзен доказ в поводженю, яке служило єго спілкам майже через 40 літ. Зі справоздань і особистого досьвіду ствердив він, що хотїй тут і там лучались певні браки і не зовсїм вдоволяючі результати діяльности, то дадут ся они пояснити відступленєм від витичених засад.

Представленє способу веденя рахунковости в спілках Райфайзена не належить до обсягу сєї розправи. Не від річи однак буде зазначити, що скороченє рахунковости як найбільше без затрати в докладности і ясности інтересу є дуже важною задачею, над розвязкою котрої Райфайзен, як і визначні єго сторонники (н. пр. Фасбендер в Вестфалії) усильно прицоують, щоби трудности, що в тїй точці зустрічають ся, не були перешкодою до повставаня інституцій і єї успішного розвою.

Людей інтелігентних, що кваліфікують ся до завідуваня спілкою, звичайно нема надто много в малих округах сельских, на які спілки Райфайзенівські розпростирають свою діяльність. Колись отже веденє рахунковости вимагало занадто спеціальних студий і нелегко було достигне, тоді річ сама, в собі спасенна і взнесла не була би в силі відповідно розширитись. Однак завдяки піднятим стараням, справа скороченя рахунковости вже тепер вінчалась додатним результатом. Книг касових є всего 3: дневник касовий, і 2 книги головні, то є одна для вкладок і рахунку біжучого, друга для позичок уділюваних членам. Пересадними було би твердженє, що веденє рахунковости може припасти в уділї кому небудь з членів, щоби лишень умів писати і читати. При добрім однак елементарнім виобразованю, вистарчає кількогадинне поученє практичне в цілі присвоєня собі достаточного пізнаня способу провадження рахунків в спілках Райфайзена, а особи, посїдаючі середне образованє, а не позбавлені якої-такої бістроти і обізнані з ділею, кругом діяльности і організацією спілок, можуть достаточо на підставі інструкцій, взорів і формулярів, котрі містять ся в підручниках, призначених для спілок Райфайзена, інформовати ся в сїй справі. Над удосконаленєм провадження рахунків працюють ще в Німеччині поставлені в тїй цілі комісії спеціальїстів.

НОВИНИ.

— Чч. 27 і 150 «Руслана» з р. 1898 потрібні для комплекту річника в бібліотеці Тов. ім. Шевченка. Тому що в редакції не стало вже тих чисел, звертаємо ся в імени заряду бібліотеки з просьбою до Вп. наших абонентів, щоби хто зволів надіслати ті числа, коли їх має у себе, а они єму непотрібні.

— Екзекутивний комітет правіці парламентарної скликаний на засіданє до Відня на 13. с. м. На засіданє сє виїде також посол Барвіньский.

— У війскових справах уділяє всяких потрібних інформацій п. Іван Бачинський, емеритованний ц. і к. капітан і касиєр «Дністра». Ринок ч. 10, поверх П.

— Конкурс на посаду залізничного лікаря в Городку розписано в урядовій Gazet-i Lwowsk-ий, з речинцем внесеня подань до 30-го цвєтня 1899 р.

— На засіданю виділу львівської щадниці, що відбуло ся дня 6-го с. м., представив ся іменованний краєвим маршалком новий директор каси п. Антим Никорович. Надто вибрано комітет ревізійний, котрий має розслідити маєтковий стан щадниці, перевести шконтрум, розсмотрити білянс за р. 1898 і віддати всякі аґенди новій дирекції. До комітету ревізійного вибрано: д-ра Адольфа Лілієна, д-ра Ярослава Кулачковського, Евгения Пирожиньского і евентуально д-ра Тадея Соловія. Вкінци ухвалено предложити маршалкови на становище другого, рівнорядного директора до вибору двох кандидатів: д-ра Александра Малачиньского, начальника відділу гіпотечного в краєвим банку, і д-ра Тадея Пілята, проф. університету.

— Памятник Шевченка у Львові, який задумали тут Русини поставити, дав привід якомусь писакови місячника «Живое Слово» (Lucus a pop lucendo! бо в дійсности сє «Мертвоє Слово») пописати ся своїм розумом. Він задає питанє: чому як раз маємо ставити памятник Шевченкови? Хиба-ж нема більш заслужених людей? І доходить в своїм розумованю до того, що треба би поставити памятник — першому генїєви «русского» народа, а відтак — Наумовичеви, просьвітителеви і учителеви простонарода. От до чого доводить москвофільска морока!

— Справа Вольский-Одживольский. N. fr. Pг доносить, що хотїй звїш 20 вірителїв сєї фірми згодили ся уділити їй однорічної проволоки, то иньші вірителі починили судові кроки для забезпеченя своїх претензий, що виносить около 100.000 зр. Надто грозять отворенєм конкурсу, імовірно в тїй цілі, щоби узискати сплату своїх претензий вексельних через головних вірителїв т. є касу оцадности і банк в Діссельдорфі.

— Еміґрація до Босни то така сама справа, як еміґрація до Бразилії і в загалі до Америки. Безсєвістним дурисьвітам захотїло ся висилати руского селянина в сьвіт за очі і тому намовляють єго з ріжних сторін то до Бразилії, то до Канади, то до Босни і Герцеговини. А взяли ся они до руского хлопа так пильно длатого, що він такий темний, якого другого майже нема на сьвітї, — бо нині навіть вже й мурини та Індияни розумнїші і більше просьвічені — а темного найлєкше здурити та зворохобити; коби лиш раз рушив ся, а тоді нехай вже іде в сьвіт на безголове! Оттак думають собі всі, що намовляють до еміґрації хоч би й до Босни. То правда, що краєве правительство охотно відступає землю для кольонїстів, але землю такую, з котрої доси нема ніякого пожитку — величезні ліси та дебри, головно в Баялюцкім округі, де нема близько ні села, ні міста. Щоби з тої землі можна мати який хоєн, треба насамперед ліс корчувати і з дикої землі робити управну. Через 10 літ правительство не бере податків і по тім часі кольонїст стає властителем ґрунту, але більше нічого правительство не дає. Противно, вимагає, щоби кожда родина, котра котїла би осїсти на такім ґрунтї, мала що найменше 600 зр. готівкою на першій початок, щоби було за що купити які знаряди та худобину і так розпочати корчунку а відтак господарку. Як би то був добрий інтерес, то там би вже давно були осїли Німці, але ті якось не кваліють ся. За то знайшли ся в Галичині такі, що випихають туди руского хлопа. Хто би хотів дістати такий ґрунт, мусить насамперед подати просьбу до краєвого правительства в Сараєві, і сказати, що має на початок вимаганих 600 зр. Заким не надїде відповідь від краєвого правительства, не треба продавати тут ґрунту і не вибирати ся в дорогу. В Босні говорять переважно по сербеки і наш чоловік від біди міг би розмовити ся, бо сербська мова подібна трохи до рускої. Подібно, як у нас по селах є польські дідичі, так там є турецькі беґи, а селяни є православні, рідко католицькі Сербї. Беґи, очевидно, мають найбільше землі, бо то більшї властителі, і їм анї не при думці покидати свою землю.

— Про сензацийну утечу адвоката Краттера можемо нині подати отсі близші вїсти. Др. Фридрих Краттер був одним з молодших адвокатів

у Львові, бо заложив канцелярію в р. 1892. Хоч виховав ся у Львові (его отець був адвокатом), уважав себе Німцем і свою німецькість маніфестував явно при всякій нагоді. Вертів ся завжди в кругах богатих панів, що носять високі ковчирці і стрижуть голову до шкіри, а особливо був постійним учасником всяких спортивних забав, як перегони і т. д. Уходив за богача, бо й по вітці дістав значний маєток, а надто канцелярія приносила ему великі доходи, тим більше, що клієнтами д-ра Краттера переважно були многі великі заграничні фірми купецкі, а надто провадив він інтереси гр. Станислава Тарновського зі Снятинки, шляхотских родин Павловских, Бартманських, Кшиштофовичів, Абрагамовичів і ин. Симпатиско др. Краттер не тішив ся у нікого, особливо задля своєї беззвгядности, з якою відносив ся навіть супроти своїх клієнтів. Многих звів він не раз задля дрібної квоти просто на жебраків. Такий то був сей пан меценас, котрий дня 30. марця виїхав ніби то в інтересах своїх клієнтів за границю і оповідав, що їде до Відня, Франкфурта над Меном, евенчуально до Парижа, а по дорозі вступити до Берна (моравського), щоби відвідати жінку, що бавила там случайно у родичів. Кілька днів пізніше надійшли листи до родини Краттера, мешкаючої у Львові, а також до канцелярії, в котрих давав вказівки що-до інтересів канцелярії і прислав з дороги пачку актів, що їх забрав був з собою до перегляду. Тимчасом д-ра Краттера бачено дійсно у Відні, як розшибав ся з якоюсь «красавицею» по театрах, кофейнях і перворядних реставраціях. Відтак явив ся в Франкфурті над Меном, де замешкав в готелі «De Russe» і погулявши кілька днів, щез без сліду. Найдено по нім деякі річі і два листи, адресовані до віденського адвоката Штрауса і до одного з членів родини у Львові. В тім другім листі заявляє др. Краттер, що падає жертвою обманства, котре наразило его на значні втрати грошеві, а позаяк він їх не в силі вирівнати, то мусить утікати в сьвіт. На жадає родини франкфуртска поліція починила за ним як найширші глядани, але все остало без успіху. За д-ром Краттером загинув всякий слід, хочай здогадують ся, що він утік через Гамбург до Америки. Між тим у Львові один з его товаришів зачав розсліджувати близше его справи і переконав ся, що пан меценас дня 27. марця взяв у Львові з судового депозиту 42.000 зр. як повномочник пп. Пегловського і Тарновського, відтак забрав з собою 8.000 зр., надіслані ему віденським Central-Verdencredit-ом як вадіюм при ліцитації дібр Перакласа, дальше 30.000 зр. с. в. часть віна своєї жінки, 17.000 зр., котрі ему повірила мати, від кількох літ спараліжована старушка, 6.000 зр. власність якоїсь пані Крауцовой, а вкінці 6.000 зр. власність его пвагра. Обловившись в сей спосіб сумою близько 120.000 зр., найде собі меценас в сьвіті раду. Догадують ся однак, що всі ті гроші, а принаймні більше часту їх часту мусів Краттер програти на біржі і се его приневолило до утечі, в котрій товаришкою стала ему якась молода Віденка. Жінка д-ра Краттера на вість о тім всім прибула на короткий час до Львова, а відтак виїхала з дитиною назад до Берна. Субституттом опущеної д-ром Краттером канцелярії стане мабуть адвокат Пльодер, котрий давніше був в ній управителем і знає докладно єї інтереси. Помешкане д-ра Краттера при улиці Шопена з поручення властей опечатано, а за бігцем розіслано гончі листи. Не виключна також можливість, що др. Краттер утік до Румунії або Росії, бо перед виїздом постарав ся о паспорт румунський і російський.

— **Міністер а співачка.** Читателі певно ще тямлять сумну історію співачки Анни Сімон, котру зваблено з Будапешту до столиці Болгарії і там опісля замордував єї ротмістр Бойчев. Тепер скоїло ся там щось подібного. Віденська шансонетка Елісавета Сіраг виїхала до Софії, де єї заангажовано. Тут навязала близші зносини з якимсь старшим паном, що має бути міністром. Небагом опустила «сцену» і переїхала ся до міністерияльної палати. З часом зближив ся до б. співачки молодий секретар міністерства, але дівчина нараз з палати щезла. Кілька тижднів не міг єї віднайти міністерияльний секретар, аж одного дня стрівув єї на улиці, недалеко палати міністра, в стані дуже оплаканім. Дівчина звиріла ся секретареві, що міністер держав єї цілі тиждні о хлібі і воді в пивниці, почім вже цілком скорілу викинув на улицю. Секретар забрав єї з собою і привіз до Відня, де нещасну уміщено в заведеню для божевільних, бо наслідком переслідовань дівчина дістала помішаня ума.

— **Нерозумний заклад.** В Кошичах на Угорщині заложив ся якийсь Скочин, 18-літній парубок з своїм приятелем Патриком, що випе духом пів літри оковити. Оковиту випив дійство, але в тій хвили упав на землю як підкошений, а по кількох годинах помер серед страшних мук.

— **Фіакри з таксаметрами** т. в. приладами до мірення відбутої просторони, повстануть в Вар-

шаві. Основуєсь там акційне товариство, котре буде розпоряджати 300 фіякрами.

— **Міліярд мінут.** Супроти наближаючого ся початку 20-го віку якийсь amator статистики обчислив, що менше більше около 30. цвітня 1902 р. о год. 10. мін. 40 перед полуднем міне мільярд мінут від початку нашої ери, т. в. від народження Христа.

— **Богаті жебрачки.** В Берні померли майже рівночасно дві сестри, 80-літні старушки, що жили з жебраками. При ревизії найдено поховани в ріжних місцях 99 штук дукатів, 4000 зр. готівкою і 40.000 зр. в ріжних цінних паперах.

— **Доходи співачки.** Славний тенор Іван Решеке дістав за послідний сезон в Нью-Йорку 315.000, его брат Едвард Решеке, баритон 140.000, співачка Сембріх-Коханьска 140.000 франків.

— **Дрібні вісти.** Друга розправа против збанкрутованих банкирів Гольдштерна і Левенгерца назначена перед львівським трибуналом на день 3-го мая с. р. — Село Винники під Самбором купили пп. Александер і Антін Криські з Попелів під Бориславом від нотаря в Живці Бронислава Сондецкого за 150.000 зр. — В фабриці Сіменса і Гальского у Відні вибух в п'ятницю вечером пожар, котрий однак скоро пригашено. — В бельгійській твердині в Гай експлодував гронат, наслідком чого згинуло на місці двох офіцирів, а 5 вояків віднесло тяжкі рани. — Пороховий млин в New-Jersey в північній Америці вилетів у воздух. Три робітники убиті, а около 100 ранених і понад сто домів ушкоджених. — Намістник гр. Півінський поверне до Львова около 20. с. м. — Командант XI корпусу фельдмаршлти Фідлер віде небавом на довшу відпустку.

ОПОВІЩЕНЕ.

«Краєвий Союз Кредитовий» на підставі §. 5 б) статута перевів в місяці марті б. р. через свого відпоручника д-ра Льонгина Озаркевича, заступника начального директора, контролю товариства взаїмного кредиту «Дністер» у Львові і товариства взаїмного кредиту «Надія» в Бережанах. Провірене діяльності виказало правильне веденє обох сих стоваришень.

Товариство взаїмного кредиту «Віра» в Перемишлі, товариство «Каси задаткової» в Стрию і товариство «Рускої Каси для оцадности і позичок» в Чернівцях предложили «Краєвому Союзови кредитовому» справозданя з діяльності за рік 1898.

Завязуючі ся рускі товариства кредитові зволють замовляти потрібні друки книгові в товаристві взаїмного кредиту «Віра» в Перемишлі, позаяк «Краєвий Союз кредитовий» приступити до виданя власного накладу друків по вичерпаню тихже в Перемишлі.

При тій нагоді подає ся до відомости інтересованих, що дирекція «Краєвого Союзу кредитового» урядує для сторін: кожного дня, окрім неділі і сьвят, від години 11-ої перед полуднем до години 1-ої по полудні.

Льокаль стоваришень: Львів, Ринок ч. 10., II. поверх (Дім «Просьвіти»).

ДИРЕКЦІЯ.

Телеграми.

Відень, 8. цвітня. Fremdenblatt оспорує вість, мов-то гр. Тун конферував на днях з послами гр. Войт. Дідушицким і д-ром Герольдом. — Намістник Дальмації, Давид, був 6. цвітня на авдиенції у цісаря і здав справу з ухвал дальматиньского сойму.

Лінець, 8. цвітня. В виборі посла з більшої посілости в Горішній Австрії на місце гр. Фалькенгайна не возьме участи вірноконституційна німецька шляхта, не маючи надії на побіду. — Епископ лінецький видав обіжник проти протестантської агітації Шенерериянів.

Пільзно, 8. цвітня. Вчора здавав тут справу з посольскої діяльності др. Бернрайтер (був. міністер) на зборах вірноконституційної шляхти. Обговорювано також народно-політичну програму лівиці, що має бути предметом нарад на конференції віденській. Ухвали запали одногосно, але їх задержано в тайні.

Градець, 8. цвітня. Сойм запротестував на внесенє Котульського проти законів, видаваних на основі §. 14. і завізвав правительство до повороту до конституції. Намістник, гр. Клярі, запротестував проти такої ухвали, позаяк она лежить поза компетенцією сойму.

Рим, 8. цвітня. Тут зібрав ся конгрес пра-

стрийских амбасадор австро-угорский Пасетті, почім відбула ся реценція всіх делегатів на капітолю у синдика міста.

VII. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ «ДНІСТЕР»

відбудуть ся

дня 11. н. ст. мая в четвер по Томиній неділі 1899 о годині 10-ій перед полуднем

у Львові в великій сали Народного Дому.

ПОРЯДОК ДНЕВНИЙ:

1. Відчитанє протоколу VI. звичайних загальних зборів.
2. Sprawozdane Дирекції і Ради надзираючої за VI. рік адміністраційний (1898).
3. Sprawozdane Комісії ревизійної за рік адміністраційний 1898.
4. Внесеня ради надзираючої:
 - а) в справі розділу надвижки доходу 14.287 зр. 55 кр.
 - б) в справі винагороди 2 вибраних членів Дирекції, їх заступників і 3 членів комісії ревизійної.
5. Вильосованє листів уділових фонду основного в сумі призначеній на амортизацію по мисли арт. V. статута.
6. Вибір:
 - а) 6 членів Ради надзираючої на місце бл. п. о. Алексія Тороньского і вступаючих по мисли §. 92 статута: д-ра Михайла Короля, о. Мирона Подолинського, о. Льва Туркевича, Володимира Шухевича і д-ра Йосифа Олеськова — на протяг 3 літ.
 - б) 5 заступників членів Ради надзираючої на 1 рік.
 - в) 3 членів Комісії ревизійної і 1 заступника на 1 рік.
7. Означенє числа членів Ради надзираючої по мисли §. 89 е) статута, маючих вибрати ся на найближших загальних зборах.
8. Інтерпеляції членів.

О годині 8-ій рано відправить ся богослуженє за всякоє прошеніє в церкві Успенія Пресв. Діви Марії.

Заступник президента Ради:

Григорій Кузьма.

III. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

ВЗАЇМНОГО КРЕДИТУ «ДНІСТЕР»

стоваришенья зерестр. з обм. порукою у Львові

відбудуть ся

дня 11. н. ст. мая в четвер по Томиній неділі 1899 о годині 4-ій по полудні

у Львові в великій сали Народного Дому.

ПОРЯДОК ДНЕВНИЙ:

1. Відчитанє протоколу з попередних загальних зборів.
2. Sprawozdane Ради надзираючої і Дирекції за III. рік адміністраційний.
3. Sprawozdane Комісії ревизійної за III. рік адміністраційний.
4. Розділ злску за р. 1898 в сумі 5.681 корон 89 гел.
5. Внесеня і інтерпеляції членів.

Заступник президента Ради:

Григорій Кузьма.

На 4%

знижає стопу пропентову від вкладок щадничих

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер”

стоваришенє зареєстрованє з обмеженою порукою у Львові почавши від 1 липня 1899.

До 1. липня 1899 будуть вкладки опроцентовані ще на 4½%.

